

Vitorlászok felépítés 2. rész

Contributed by GyuSea
2004. October 17. Sunday 17:22

There are no translations availableA cikksorozat májodik részében, a vitorlász hajók testének felépítését után, a hajók "hajók" a vitorlászoknak a részzeit ismerhetitek meg.

2. rész - A vitorlász

A vitorlász az állás és futás elemekből épül fel. Az állás elemek közül az árbocok, orrmerevő-től, bugdálászó, hosszanti fészak-tokok, patricok, csarnokok, kábelhálócsák tartoznak. A futás elemeket keresztiradok, rudak, tartók, felvonás-, bevonás-kábelok, fordító-kábelok, vitorlász alkotják. Árbocok Az árbocok egy vagy több részbe tevődnek össze. Ha összerakott az árboc a legalsó az alap- vagy alsó rész, máj s néven tőrzs, a tőbbi rész a toldalék vagy sudarak alkotják. A toldalékok alulról felül a kábelvetkező sorrendben kábelvetik egymást: derék, sudár, felső sudar és sky. Az utolsó (legfelső) toldalék neve csőcstoldalék. Az árboc a toldalékaival kábel-től-kábel ponton van összerakva felül gyurus vasalással, alul terek (salingok, árbocmerevítő-tok) rögök egymáshoz az elemeket. A toldalékok úgy kábelvetik egymást, hogy a fentebb lévő esik az orr felé, és általában az árboc a tő felé dol. A legfelső toldalék tőpővőgződik, ami a csőcsudár keresztmetszeténél szélesebb, kerek falemez. A vasalásban zárszárfelvezés csigarendszer található.

- tőrzs

- derékszár

- sudárszár

- top

- gyurus vasalás

- deréktér

- sudártér Az árbocok tereb s-k felület, kábel, főkábel, négyzet alakú lehet. Használták figyelőhelyként, láthatóságát tekintve elsősorban kábel megfeszítés-től állás. A terekhez rögök a sudarak csarnokainak alsó végén. Nevüket a terebnél kezdődő toldalékról kapják: derék árboc-merevítő-tól, sudárszár árboc-merevítő-tól, felső sudárszár árboc-merevítő-tól, de ez a legfelső általában elmarad. A gyurus vasalást nem kábelvezetik meg ilyen módon. Árbocok elnevezése főleg a hajók tő-pusztánál, és az árbocok szájmértéke. A kábelárbcos hajók

- előárbcos B. máj sfőkárbcos hajók

- foárbc

- kis táárbc C. három árbcos hajók CA. barkok és szkenek

- előárbc

- foárbc

- táárbc CB. fregattok (teljes vitorlász hajók)

- előárbc

- foárbc

- keresztárbc D. négy árbcos hajók DA. barkok

- előárbc

- foárbc

- keresztárbc

- táárbc DB. szkenek

- előárbc

- első foárbc

- májodik foárbc

- táárbc DC. fregattok

- előárbc

- első foárbc

- májodik foárbc

- keresztárbc E. táárbcos hajók EA. fregattok

- előárbc

- első (első) foárbc

- kábelzépso foárbc

- májodik (hátsó) foárbc

- keresztárbc EB. barkok

- előárbc

- foárbc

- kábelzépso árbc

- keresztárbc

- táárbc Az árbocok elnevezése szerepelnek a toldalékok és a terek neveiben is. pl.: eloderékszár Az orrmerevő-től, illetve orrárbc a hajóorránál ferdén, majdnem vízszintesen kinyúló árboc. Az orrárbc toldalékai az orrárbc-derékszár, és a orrárbc-sudárszár. Az orrárbccon nincsenek terek, a toldalékaival 2-2 vasalás kábel összerakva. A vasalásban a hajók felé eso a belső, a májodik a kábel első orrsudárszár. Az árbocmerevítő helyett főleg gőgleges támasztás, nagy hajók nélkül májog haránt támasztás is csatlakozik az orrárbcchoz. A főleg gőgleges támasztás

orrárboc vágáson ferdőn lefelé, a vízszintes a hajóorrhoz kényesebb eső szögű van. Feladatuk, hogy merev-típusú orrárbocot, az orrsudarát, az a kábsudarát. Az orrárboc a klasszikus vitorlázati kulcseleme, mivel az előrboc hosszszeg-tokköteli rághoz-to helyesül szolgál. Az ilyen módon rághoz-tett előrbocchoz rághoz-típusú a főrboc hosszszeg-tokköteli, az a gy-tovább. A kápen az orrárboc részei lehetnek:

- orrárboc-típus
- orrárboc-derékcső
- orrárboc-sudárszáj
- orrárboc vasalás
- fűgöleges támasztás (bugdálás)
- vakvitorlarúd
- vakvitorla-árboc A vitorlarudak vagy más néven vitorla keresztrudak a mozgás elemek közé tartoznak. Ezek vastag, hengeres rudak, általában fűgösztve, általában vízben a hajó hossz tengelyre merőlegesen. Keresztvitorlát hordanak, amely négyeságletű vitorla a fenti oldala vízhez van rághoz-tve, lent az alatta lévő keresztvitorlához csak a kátsarka van kényekkel kifeszítve. A legalsó vitorla alsó sarkai fogakkal az esz-to csigasorral a lekötőpadhoz van rághoz-tve. A keresztrudak mozgathatók horizontálisan (főlkör-v), a szél irányának megfelelően. Némelyik vertikálisan (fűgölegesen) is mozgatható. Végeken fűgököteli kényekkel, más néven kényekkel rághoz-tve a vitorlarudakat, az egyensúly megtartása miatt. A kénytől szintén a fűgököteli elem. A jobboldali kápen lehet a kénytől, a bal oldali keresztvitorla elnevezése. A vitorlarudak elnevezésében megtalálhatók a hordozó árbocok neve. pl.: orrsudar-keresztvitorlarúd, fofelsődar-keresztvitorlarúd. Alsó névű vitorlarúd szűk esetében meghosszabbított mindkét oldalon kényrudakkal az fűgö- vagy tartásrudakkal. Gyenge szél esetében ezekre szőnyvitorlát fészítették ki, hogy a vitorlafelületet megnöveljék. A hosszabbított vitorlarudak az szőnyrudak elnevezése a jobboldali árbocin lehet.

- alsó szőnyvitorla
- derékcsőszőnyvitorla
- sudárszájvitorla
- alsó szőnyvitorla hosszabbított vitorlarúdja
- derékcsőszőnyvitorla hosszabbított vitorlarúdja
- sudárszájvitorla hosszabbított vitorlarúdja
- alsó szőnyvitorla hosszabbított szőnyvitorlájának
- derékcsőszőnyvitorla hosszabbított szőnyvitorlájának
- sudárszájvitorla hosszabbított szőnyvitorlájának (Nem tudom mennyire volt ez néveléses gyakorlat, hogy a vízben vízszintes volt minden szőnyvitorlájának alul felül. Amit én láttam festményeket, vagy a Cutty Sark maketten is úgy vannak felrakva a szőnyvitorlák, hogy nincs alsó szőnyvitorla, hanem derékcsőszőnyvitorla, valamint az fűlőtti van, az a szőnyvitorlák az alattuk lévő hosszabbított vitorlarúdon - az nem a vízben vízszintes szőnyvitorlájának - vannak lekötve. Ezt láttam az alábbi árbocin, ami a Cutty Sark makett dobozára szőrmazik.) A tat vagy farárbocon található vitorlarudak közé a felső rúd a villás vagy gaff rúd, az alsó az árgfa más néven bum rúd. Kénytől fészít a csonka (besan, tat, far, spanker) vitorla. Mindkét rúd egy-egy pontban rághoz-tett az árbocchoz. A kisebb hajókon alsó rúd csatlakozása csuklás forgó vasalással van megoldva, a gy a rúd az árboc kényről elforgatható, valamint rúdra feltekerve a vitorla felület csökkenthető, vagy teljesen bevonható. A felső rághoz-tás is forog az árboc kényről, valamint fellevonható. Nagy hajókon a felületcsökkentést kurtatással, reffeléssel érik el.

- gaff rúd
- bum rúd
- csonka vitorla
- árboc

Az orrárbocon keresztvitorlarúd helyett egyszerű álvitorlarudat alkalmaztak, négyeságletű vitorlával. Ezeket később teljesen kiszorították a háromszögletű orrvitorlák.

A kénytőlzet nehezen ájtátható az egyszerű fűldi halandók számára, mint azt a jobb oldali kápen is igazolja. Azt gondolom, az ember, hogy a hajókép-tök biztos szőzálkót kaptak a kénytőlveroktól a felhasználó kénytől után, az ha kellett - ha teleaggatták vele a hajót. Az igazság az, ilyenre sző sincs, ezeknek mindnek megvolt a maga funkciója. Alapvetően káts csoportba sorolhatjuk a kénytőlzetet:

- Állás, melynek feladata az árbocmerek-tás
- futás, ami a vitorlák, vitorla rudak kezelését szolgálta. Az állás kénytőlzethez tartoznak a vitorlarudak alján lévő ágyvezetett támaszköteli, itt állva kénytőlzések, fűtök a matrások a vitorlák.
- támaszköteli
- keresztvitorlarúd Fesz-tököteli kénytől a csarnakok, hosszanti fesz-tököteli, oldal-fesz-tököteli, víz-szű-fesz-tököteli tartoznak. A csarnakok adnak hárt merev-tás árbocok egyes részeinek.
- Alsó csarnak, a hajóoldaltól a derék-árbocmerek-toig megy, az árboc-típusú merev-ti keresztbe.
- Derékcsarnak, a derék-árbocmerek-tól a sudár-árbocmerek-tohöz vezet, feladata a derékoldali kénytől-árboc-tól
- Surárcsarnak sudár-árbocmerek-tól a felső sudár-toldalához van rághoz-tve, a sudár toldalót merev-ti.
- Patrác A csarnakok az árbocchoz kápen hátrafelé helyezkednek el, a gy oldalmerek-tásen ká-víz, hátra felé is fészít az árbocot. Vízszintes kényekkel keresztve, kénytőlhőgcsét alkot, ami a vitorlarudakhoz való feljutást szolgálja. Az oldal fesz-tököteli kénytőlnek (patrácnak) hasonló a szerepük mint a csarnakoknak. Szintén az árboc hátsó részén helyezkednek el, a hajó oldalára a sudárterebhez, valamint a magasabb árbocvágógekhez vezetnek.

Egyszeru eros kátelek. A csarnakok Ás patrások a hajás oldalán található rágzátogerendájén (lekátopadon) keresztá alulrál vannak felerősítve. Hosszuk a feszátogerendák fálátti csigákkal szabályozható. Az ábrán látható:

- feszátogerenda
- csigarendszeres feszátok
- a hajás oldala
- csarnakok
- patrások A hosszanti feszátokátelek tengelysáiban, hossz irányban merevítik az árbocokat. Mivel az árbocok enyhén hajtradolnak, Ágy gyakorlatilag csak elálsó hosszmerítokrol beszálhetánk. A kifeszátás a hajásorr felál háltrafelá haladt. Az alábbi ábrán láthatóak a hosszanti feszátokátelek Ás elnevezásai.

- orralsás (társz-) hosszanti feszátokátelek
- orrderák-hosszanti feszátokátelek
- orrsudár-hosszanti feszátokátelek
- orrfelsősudár-hosszanti feszátokátelek
- foalsás-hosszanti feszátokátelek
- foderák-hosszanti feszátokátelek
- fosudár-hosszanti feszátokátelek
- fofelsősudár-hosszanti feszátokátelek
- kereszt-hosszanti feszátokátelek
- keresztderák-hosszanti feszátokátelek
- keresztudár-hosszanti feszátokátelek
- keresztelsősudár-hosszanti feszátokátelek A v-z száni merevít-feszátokátelek az orrárbocot Ás az orrsudárcsá feszátok, vágá az orrtokához van rágzát-tve.

- az orrárboc v-z száni merevít-feszátok tarcskákátelek
- a bugdálásréd merevít-feszátok tarcskákátelek
- a vakvitorlárboc merevít-feszátok tarcskákátelek A futáskátelekhez a biztosát- vagy fággesztó kátelek (topantennák), fel- Ás bevonás kátelek, fordát-kátelek tartoznak. Biztosát-kátelek a vitorlarudak, Ás az orrárboc v-zszintes rádáj tartják. Neváket a tartott vitorlárd utájén kapják, pl.: orralsás-biztosát-kátelek, orrderák topantenna. Fel- Ás bevonás kátelek a vitorlarudak árbocrál a fedáletre tártáno fel- Ás bevonásáit szolgálják. Neváket szintén a kapcsolásd vitorlárd alapján kapják, pl.: orrsudár-bevonás kátelek. A teljesség ígánye náklá nánhány páldával az alábbi ábrán láthatóak a futáskátelek elemei.

- alsás (társz-) fordát-kátelek
- derák-fordát-kátelek
- sudár-fordát-kátelek
- felsősudár-fordát-kátelek
- orrsudár-fordát-kátelek alsás
- bevonás kátelek
- derák-bevonás kátelek
- sudár-bevonás kátelek
- felsősudár-bevonás kátelek alsás
- (társz-) karkátelek
- derákkarkátelek
- sudárkarkátelek
- felsősudár-karkátelek

- orrárboc-karkátelek A fordát-káteleknek a keresztudak v-zszintes mozgátása, beállás feladata. A neváket meg fogtok lepodni - az egyes vitorlarudak alapján kapták, pl.: foderák-fordát-kátelek. Ahogy az a fenti ábrán látszik, alsás fordát-kátelek (1, 2) a tárboc márgált fedáletre vezet, a magasabbak (3, 4) tárbocához Ás onnan vissza a fedáletre. A fordát-káteleket hurkokkal a bakokhoz (bikához) rágzát-tik. Vitorlázat vitorlázat tább szempont alapján csoportosítható. A hajáshoz viszonyított helyzetük alapján kereszt (haránti) Ás hosszanti (csonka, orr) vitorlákrál beszálhetánk. Alakjuk szerint három, vagy nágyászágletuek lehetnek. Attál fággoen, hogy a hajás melyik rásze hordozza, keresztvitorlák, villás rudas (csonka) vitorlák, orr- Ás tarcsvitorlák, elovitorlák vannak. Szál alatti vitorlák (kiegás-szátok vagy szárnnyvitorlák) gyáinge szál esetén a szál alatti oldalon vannak kifeszát-tve, hátszál esetén oldalon felvonják. Csonka vitorla felett van a csácvitorla. További vitorlákat (lugger, gámes, latin, bermuda, arab, gyákáony-, denevávitorla) kásobbi cikkben ismertetem. Hátszálben a keresztvitorlák használatá elonyás. Gyenge hátszálben, az elozokban említett szárnnyvitorlával kiegás-szát-theto. Hátránya, hogy nagyszámú kezeló szemályze ígányel, mivel a gáingyálást kázi erovel vágzik. A vitorlák elnevezásáben a hordozás árboc Ás vitorlárd szere alsás derákvitorla. Az orrárboc 2 db vakvitorláj hordozhat, a vakvitorla rdon az orrárboc alatt egyet, a másikát az orrárbocon felállított kis árbocon. Az orrárboc alattit a neház kezeláse miatt átkozottnak is nevezák a tengerászek

- vakvitorlák
- keresztvitorlák
- latinvitorla A csonka vitorla a gáfréd Ás bum káztátt feszát, alapállásban a hajás hossz tengelyben, de az árboc kátrál elforgatható. Kánnnyen kezelhető Ás kevésbé fogja el a szelet az elotte kifeszát-tett vitorla elöl. Oldalszálben legelonyás, de szál ellen haladáskor is Árványesálinek kedvező tulajdonságai. Hátszálben egyszeruen oldalt fordát-tják. Az elo- Ás tarcsvitorlák nem rudakon, hanem káteleken vannak rágzát-tve. Teljesen kiszorították az orrárbocrál az ájkeresztvitorláj. A tarcsvitorlák az árbocok kázt kiegás-szát-ták a csonka Ás kereszt vitorlák rendszer. Az elovitorlák elnevezásai:

- tarcsvitorla
- belso orrvitorla
- kálsó orrvitorla
- repülő vitorla Az árbocok közötti tarcsvitorlákat viharvitorláknak is nevezzük, mivel viharban a tőbbet bevonták, csak ezek maradtak kifizetőve. Nevüket a rögzítő tartók alapján kapják pl.: fosudár tarcsvitorla.
- elovitorla
- tarcsvitorla
- csonka vitorla